

УДК 811.111'04'23:22.04

МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ СУГЕСТІЇ СТОСОВНО ПОНЯТТЯ «WISDOM» В СЕРЕДНЬОАНГЛІЙСЬКИХ БІБЛІЙНИХ ТЕКСТАХ

Тарасюк А.М.

Білоцерківський національний аграрний університет

Стаття присвячена мовним засобам вираження сугестії стосовно поняття «wisdom» в середньоанглійських біблійних текстах. Розглянуто витoki та ступінь вивченості поняття сугестії. Охарактеризовано зміст, риси сугестивного тексту та дискурсу, описано механізм сугестивного впливу на особистість. У контексті «wisdom» сугестія переважно здійснюється за допомогою порівнянь, метафор і риторичних питань. Тропи створюють яскравий опис поняття «wisdom» в сугестивному тексті та посилюють свою дію на сугеренда. **Ключові слова:** сугестія, сугестор, сугеренд, сугестивний текст, сугестивний дискурс, сугестивний вплив.

Постановка проблеми. Поняття сугестії з'явилося в англійській філології у XVIII ст. у зв'язку з дослідженнями орієнталістів, коли В. Джонс та Х. Вілсон переклали санскритський термін «в'янджана» як «сила навіювання». Традиційно «сугестія» визначається як різні засоби (не)вербального емоційно забарвленого впливу на людину з метою створення в неї певного стану або спонукання до певних дій. Попри те, що сугестія виступає об'єктом дослідження в психології, нейрофізіології, психіатрії та ін., переважна більшість вчених визнають провідну роль мовлення в процесі сугестивного впливу (В.М. Бехтерев, С.Д. Максименко, Д.В. Ольшанський, В.В. Юрчук) [6, с. 48]. Схиляючись до точки зору більшості вчених, ми вважаємо, що під **сугестією** слід розуміти, насамперед, вербальний вплив на психіку людини, який сприймається без критичної оцінки і є важливою складовою як професійного дискурсу, так і повсякденного спілкування. Таким чином, текст, створений для впливу на підсвідомість адресата з метою зміни його психоемоційного та фізіологічного стану, можна назвати **сугестивним текстом** [3, с. 35].

Мета статті дослідити питання сугестії в лінгвістиці та її використання в біблійних текстах середньоанглійського періоду.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

1. Уточнити поняття: «сугестії», «сугестор», «сугеренд», «сугестивний текст», «сугестивний дискурс» та визначити як здійснюється сугестивний вплив;

2. Визначити мовні засоби, які використовуються при відтворенні сугестії що до поняття «wisdom» в біблійних текстах середньоанглійської мови.

Актуальність проблеми полягає в тому, що сугестія в біблійних текстах середньоанглійського періоду не отримала достатнього висвітлення та не вичерпує всіх аспектів проблем, пов'язаних з нею, а тому перспективною може стати така розвідка.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сугестивний вплив здійснюється у формі гетеросугестії (навіювання ззовні) та аутосугестії (самонавіювання). Об'єктом гетеросугестії є **сугеренд** (адресат, реципієнт), в ролі якого може виступати окрема людина, група, соціальний шар і т. д. Джерелом гетеросугестії є **сугестор** (адресант, терапевт, консультант), в ролі якого може виступати індивід, група, засоби масової інформації

і т. д. Аутосугестія передбачає об'єднання в одній особі сугестора і сугеренда. Ефективність сугестії визначається рівнем сугестабельності сугеренда, особистісними якостями сугестора, стосунками, що складаються між ними, та особливостями конструювання сугестивного повідомлення [3, с. 30].

Визнаючи провідну роль мовлення в реалізації сугестивного впливу, неможливо ігнорувати інші складові комунікації і обмежити дослідження сугестивним текстом. Увага має бути зосереджена на **сугестивному дискурсі**, що є комплексом вербальних, невербальних, паралінгвістичних та екстралінгвістичних компонентів.

Прагнення до розуміння сутності людини, її свідомості, душі, сенсу існування змушувало філософів, герменевтиків, нейрофізіологів, психологів, соціологів співвідносити результати своїх досліджень із проблемами впливу мови (Л.С. Виготський, А.Б. Добрович, О.О. Леонт'єв, О.Р. Лурія, В.В. Налімов, В.Ф. Петренко, Б.Ф. Поршнев, Д.Л. Співак та ін.). Особливий інтерес до текстів, що впливають, і «вольової мови» виявляли видатні лінгвісти минулого (Ж. Вандрієс, О.О. Потебня, Ф. де Сосюр, Л.П. Якубинський) і продовжують вивчати сучасні дослідники (В.В. Бадрак, Т.А. ван Дейк, О.С. Іссерс, С.М. Леденцова та ін.). Але розуміння того, що мова динамічна за своєю природою, змушує вчених шукати нові способи її опису. Тягар вирішення усіх проблем, пов'язаних з мовною сугестією, взяла на себе сугестивна лінгвістика (С.В. Болтаєва, М.Р. Желтухіна, І.Ю. Черепанова, О.Т. Юданова). Її об'єктами стали лінгвістика сугестора, лінгвістика сугеренда і корпус сугестивних текстів, що забезпечують ефективний, цілеспрямований і передбачуваний вплив на підсвідомість адресата [1].

Широке використання сугестії в різних комунікативних сферах пов'язане, перш за все, з намаганням адресанта здійснити ефективний вплив на адресата і, разом з тим, уникнути тиску та зайвої авторитарності.

Елементи сугестії можна знайти в більшості релігій і вірувань світу, оскільки сама логіка розвитку людства обумовила наявність сугестії в усіх без винятку культурах. Найдієвішим інструментом сугестії в релігійному дискурсі є слово. Слово в культовому спілкуванні наділене святістю, магічністю, що зумовлюється його здатністю переконувати, хвилювати, навіювати. Вербальна комунікація (молитва, проповідь) супроводжує віруючого на всіх етапах стикання з релігією і здійснює як аутосугестивний, так

і гетеросугестивний вплив. Окрім вербальних засобів можливість сугестивного впливу в релігійному дискурсі забезпечується ритуальністю і символізмом, широким використанням невербальних видів комунікації, різноманітністю сугестивних методик, високим рівнем сугестабельності віруючих [4, с. 102].

Людський розум та мудрість здавна цінувалися понад усе. Тому саме одним із яскраво виражених сугестивних понять у Біблії є мудрість. Поради та настанови щодо того як стати мудрим найчастіше зустрічаються в розділах «Ecclesiastes» і «Proverbs» від Святого Євангелія. Найчастіше для того, щоб підкреслити та створити сугестивний вплив на сугеренда використовуються порівняння із використанням протиставного сполучника «but» (приклади (1) – (4)), щоб провести паралель та зробити саме наголос на тому, «а що буде, якщо ти будеш дурним, а не мудрим». Саме така сугестія створює певні рамки до вибору, якою має бути людина і саме їй робити цей вибір. Наприклад:

(1) *The wise in heart will receive commandments: but a prating fool shall fal* [Proverbs 10:8];

(2) *He that walketh with wise men shall be wise: but a companion of fools shall be destroyed* [Proverbs 13:20];

(3) *The simple inherit folly: but the prudent are crowned with knowledge* [Proverbs 14:18];

(4) *Wisdom is better than weapons of war: but one sinner destroyeth much good* [Ecclesiastes 9:18].

Метафора відіграє особливу роль у сугестивному насиченні Біблійних текстів. Зазвичай метафори персоніфіковані (5) та допомагають візуалізувати певні поняття не сприяючи впливу на підсвідомість реципієнта та сприйняття ним світу. Однією із особливостей метафори у біблійних текстах досліджуваного періоду є її використання із повторенням сполучника «and», що створює додатковий ритм та наголос на сказаному (6). Метафори із використанням протиставного сполучника «but» додатково посилюють сугестивність біблійного тексту (7). Наприклад:

(1) *Wisdom strengtheneth the wise more than ten mighty men which are in the city* [Ecclesiastes 7:19];

(2) *Through wisdom is an house builded; and by understanding it is established: And by knowledge shall the chambers be filled with all precious and pleasant riches* [Proverbs 24:3-4];

(3) *Wisdom resteth in the heart of him that hath understanding: but that which is in the midst of fools is made known* [Proverbs 14:33].

Риторичні, будучи структурно оформленими як питання, є по суті ствердженнями, що сприймаються як всезагальна істина. Власне запитання не відбувається, але у сугеренда формується відчуття причетності, залученості до діалогу, самостійності у прийманні рішення. Хоча відповідь уже присутня у таких питаннях, часто сугеренд її визнає як власну. Поняття «мудрість» є оцінним, як, до речі і «дурість», не має чіткого визначення, є семантично дифузним і може мати волонтарне семантичне наповнення залежно від низки чинників, як-от, культура, виховання, етнічна, вікова, релігійна належність). У сугестивних текстах риторичні питання, що торкаються мудрості, мають на меті служити більш глибокому аналізу сказаному, викликаючи у сугеренда нові запитання, в той же час допомагаючи прийняти потрібне рішення. Наприклад:

(1) *Say not thou, What is the cause that the former days were better than these? for thou dost not enquire wisely concerning this* [Ecclesiastes 7:10];

(9) *Who is as the wise man? and who knoweth the interpretation of a thing? a man's wisdom maketh his face to shine, and the boldness of his face shall be changed* [Ecclesiastes 8:1].

Висновки. Отже, сугестія – цілеспрямована комунікативна дія з метою здійснення впливу на підсвідомість адресата для зміни його психоемоційного та фізіологічного стану, що є сукупністю процесу й результату і включає зокрема лінгвальний компонент.

Аналіз середньоанглійського Біблійного тексту при відтворенні поняття «wisdom» в яких реалізується акт навіювання здійснюється найчастіше за допомогою таких мовних засобів: як порівняння, метафора та риторичні запитання. Тропи створюють більш яскравий опис поняття «wisdom» в сугестивному тексті та посилюють свою дію на сугеренда що до сказаного.

Список літератури:

1. Гончаров, Г.А. Сугестия: теория и практика [Текст] / Геннадий Аркадиевич Гончаров. – М.: КСП, 1995. – 320 с.
2. Грановская Р.М. Психология веры / Рада Михайловна Грановская. – СПб.: Издательство «Речь», 2004. – 576 с.
3. Ільницька Леся Леонідівна. Англійський сугестивний дискурс: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2006. – 222 арк. – Бібліогр.: арк. 182-214.
4. Ільницька Л.Л. Вербальні та невербальні засоби встановлення репрезентативної системи в НЛП // Наук. вісник Чернівецького ун-ту: Серія «Германська філологія»: Зб. наук. праць. – Чернівці: Рута, 2003. – Випуск 156. – С. 99-106.
5. Ільницька Л.Л. Глибинні і поверхневі структури НЛП комунікації // Мовні і концептуальні картини світу: Зб. наук. праць. – К.: ВПЦ Київський університет, 2003. – Випуск 9. – С. 115-120.
6. Кліментова О.В. Вербальна сугестія та емоції (на матеріалі українських молитов) // Олена Вадимівна Кліментова. – К.: Карбон ЛТД, 2012. – 320 с.
7. Слухай Н.В. Лінгвістика сфери сакрального: русская культурно-языковая традиция (введение) // Біблія і культура. – Чернівці: Рута, 2008. – Вип.10. – С. 116-124.
8. Слухай Н.В. Сугестия и коммуникация: лингвистическое программирование поведения человека: учебно-методическое пособие / Наталья Виталиевна Слухай. – К.: Издательско-полиграфический центр «Киевский университет», 2012. – 319 с.
9. Спивак Д.Л. Измененные состояния сознания: психология и лингвистика / Дмитрий Леонидович.- СПб.: «Издательский Дом Ювента»; Филологический ф-т СПбГУ, 2000. – 296 с.
10. King James Bible – Електронний ресурс <https://www.bibleonline.ru/bible/eng/45/01/#2-27>.

Тарасюк А.Н.

Белоцерковский национальный аграрный университет

ЯЗЫКОВЫЕ СРЕДСТВА ВЫРАЖЕНИЯ СУГГЕСТИИ ОТНОСИТЕЛЬНО ПОНЯТИЯ «WISDOM» В СРЕДНЕАНГЛИЙСКИХ БИБЛЕЙСКИХ ТЕКСТАХ

Аннотация

Статья посвящена языковым средствам выражения суггестии относительно понятия «wisdom» в среднеанглийских библейских текстах. Рассмотрены истоки и степень изученности понятия суггестии. Охарактеризованы содержание, особенности суггестивного текста и дискурса, описан механизм суггестивного воздействия на личность. В контексте «wisdom» суггестия преимущественно осуществляется с помощью сравнений, метафор и риторических вопросов. Тропы создают яркое описание понятия «wisdom» в суггестивном тексте и усиливают свое действие на суггерента.

Ключевые слова: суггестия, суггестор, суггерент, суггестивная текст, суггестивная дискурс, суггестивная влияние.

Tarasiuk A.M.

Bila Tserkva National Agrarian University

LANGUAGE MEANS OF EXPRESSING SUGGESTION IN RELATION TO THE CONCEPT «WISDOM» IN THE MIDDLE ENGLISH BIBLICAL TEXTS

Summary

The article focuses on language means of expressing suggestion in relation to the «wisdom» concept in the Middle English Biblical texts. Considerable attention is paid to the notion of suggestion in historical perspective. The article also highlights such notions as suggestive text, suggestive discourse. We seek to explain how suggestive influence affects personality. We maintain that the suggestion in the concept «wisdom» is mostly carried out by such language means as comparisons, metaphors, and rhetorical questions. The tropes create a vivid description of the concept «wisdom» in the suggestive text and enhance their effect on the progresser.

Keywords: suggestion, progressor, progresser, suggestive text, suggestive discourse, suggestive influence.

ВИВЧЕННЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ЛЕКСИКИ: ТРАДИЦІЇ І НОВАТОРСТВО

Туровська Л.В.

Інститут української мови
Національної академії наук України

У статті зроблено спробу подати найзагальніші відомості про вивчення суспільно-політичної термінології на початку ХХІ ст. Подано новітні погляди учених на її номінування, схарактеризовано ядерну й периферійну зони в цій терміносистемі. Виокремлено синоніми, поширені у закордонній лінгвістиці для називання цього поняття: *спеціальний словник (спеціальна лексика) політики, суспільний словник, класово-орієнтований словник*. Закцентовано на впливові позамовних чинників на мовну ситуацію в країні. Розглянуто ключові слова в політичній комунікації.

Ключові слова: суспільно-політична лексика, термін, ключові слова, терміносистема, ядерна зона, периферія.

Постановка проблеми. Прикметною рисою сучасного етапу розвитку суспільства, названого в різних джерелах «пострадянським», «посткомуністичним», «новітнім», стали значні зміни в усіх сферах суспільно-політичного життя – політичній, соціально-економічній, державно-правовій, культурній. Безумовно, суспільні трансформації сьогодення впливають на мовну ситуацію, відзначену надзвичайним динамізмом змін, що виявляється на різних рівнях структури мови. Дослідження суспільно-політичної лексики становить значний мовознавчий інтерес. Проблема семантичних змін у ній стала особливо актуальною в останнє десятиліття ХХ ст.

Відомо, що лексичний прошарок найсуттєвіший до змін у мові. До того ж процес його трансформації практично безперервний, що й свідчить про зв'язок мовної системи з іншими сферами суспільного життя (політичною, соціально-економічною, державною тощо). Очевидно, що чим інтенсивніші зміни в політиці, тим інтенсивніші зміни в лексиці на кожному етапі її розвитку.

Мета статті. Незважаючи на чималу кількість праць, тематичну і галузеву різноманітність суспільно-політичної лексики, ряд завдань чекає свого розв'язання. Так, встановлення часових меж розвитку політичного словника, визначення тематичного наповнення, лексикографічне представлення вербального простору потребують подальших розвідок.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Сьогодні в суспільно-політичній лексиці відбуваються значні зміни, що стосуються і її складу, і сутнісних характеристик. До основних динамічних процесів зараховуємо такі: перерозподіл у складі активної і пасивної суспільно-політичної лексики української мови; позбавлення від «ідеологічних нашарувань» у значеннях цих лексичних одиниць; зміна соціальної оцінності багатьох суспільно-політичних лексем; переорієнтація номінацій у складі суспільно-політичної лексики; руйнування звичних синонімічних та антонімічних зв'язків та виникнення нових; розвиток політичної полісемії й амбівалентної емотивності багатьох словесних знаків; розширення суспільно-політичної лексики української мови за рахунок нових лексичних одиниць.

Зауважимо, що лексичний склад інтенсивно змінюється на зламі історичних епох. Для су-

часної української мови такою межею став період після проголошення незалежності України в 1991 році. Зміни в суспільно-політичному житті спричинили появу цілих пластів нової лексики, особливо в тих сферах, які безпосередньо пов'язані з соціальними перетвореннями. Лексичний склад, внутрішня будова, межі сучасної суспільно-політичної термінології рухливі, відкриті, перебувають у постійному розвитку і взаємодії з іншими терміносистемами, загальноживаною некодифікованою лексикою. Так, перехід економіки від планової соціалістичної до господарювання за ринковими законами зумовив появу значної кількості неологізмів у суспільно-політичній терміносистемі. Серед них – *автокефалія, багатопартійність, бізнес, політичний блок, ваучер, гібридна війна, монополізація, децентралізація, екзитпол, іміджмейкер, імпічмент, коаліція, лобювання* тощо. Слід зазначити, що процес розбудови сучасної суспільно-політичної термінології триває: з'являються нові термінологічні одиниці, переосмислюються значення вже відомих найменувань політичних понять, частина термінів відходить до пасивного шару лексики. Лише згодом буде з'ясовано, які з них знайдуть своє місце в центрі терміносистеми, а які відійдуть на периферію її лексичного складу.

Зміни в терміносистемі і її розвиток зумовлені складною взаємодією зовнішніх та внутрішніх факторів. Доволі часто позамовні чинники відіграють пріоритетну роль у процесі номінації спеціальних понять. Проте вони не діють незалежно від внутрішніх, зумовлених певними системними відношеннями. Екстралінгвальні причини можуть сприяти прискоренню відповідних процесів термінологічної номінації, чи, навпаки, створювати перепони в розбудові системи найменувань спеціальних понять. Процеси такої номінації частково залежать і від характеру терміносистеми, її історії, а також від специфіки поняттєвого апарату окремих галузей.

Політика належить до соціально-гуманітарних наук, що зумовлює певну специфіку побудови її термінології. Основне розмежування між технічними та соціально-гуманітарними науками насамперед зумовлене характером співвідношення між суб'єктом й об'єктом дослідження. Очевидно, можна стверджувати, що чим менший вплив людини на ту чи ту галузь науки, тим чіткішим і точнішим стає термін, тим більше він